

УДК 159.9

А-43

Рекомендовано до друку Вченою радою Вищого навчального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет» (протокол від 29.02.2024 № 5).

А-43 Актуальні проблеми психології в умовах політичної та економічної нестабільності: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпро, 22 груд. 2023 р.). Дніпро : ВНПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2024. 100 с.

Збірник містить матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми психології в умовах політичної та економічної нестабільності» (22.12.2023), у роботі якої взяли участь зарубіжні та вітчизняні теоретики та практики в галузі психології й медицини, здобувачі вищої освіти та докторанти закладів вищої освіти.

Матеріали науково-практичної конференції надруковані в авторській редакції.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

докт. юрид. наук, проф. **Олег КИРИЧЕНКО** (голова); канд. юрид. наук, доц. **Тетяна ЛЕЖНЄВА** (заст. голови); канд. псих. наук, доц. **Людмила ПРИСНЯКОВА** (заст. голови); **Андрій МІРОШНИК** (секретар); докт. політ. наук, проф. **Олег АГАРКОВ**; докт. псих. наук, проф. **Олександр САМОЙЛОВ**; докт. мед. наук, проф., засл. лікар України **Ірина СПРІНА**.

ISBN 978-966-981-878-2

© ВНПЗ ДГУ, 2024

© Автори, 2024

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Агарков Олег Анатолійович
доктор політичних наук, професор,
професор кафедри психології
Дніпровського гуманітарного університету

СОЦІАЛЬНА СПРАВЕДЛИВІСТЬ ТА ПСИХОЛОГІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ

Соціальна нерівність може викликати стрес, відчуття безпорадності та невпевненості. Особливо в умовах економічної нестабільності та соціальних труднощів, психічне здоров'я і благополуччя можуть стати дуже вразливими. Справедливість у розподілі ресурсів та можливостей в суспільстві може впливати на рівень соціальної підтримки. Брак рівних можливостей може створювати відчуття ворожості, тоді як наявність соціальної справедливості може сприяти розвитку сприятливого оточення, що позитивно впливає на психічне здоров'я.

Обговорення соціальної справедливості в контексті психологічного благополуччя може підтримувати рухи громадянської активності та захисту прав особистості. Участь у справедливих соціальних змінах може викликати відчуття приналежності та самоцінності, сприяючи психічному благополуччю. Дослідження взаємозв'язку між соціальною справедливістю та психічним здоров'ям може виявити механізми, які лежать в основі цього взаємодії.

Дослідженням впливу соціальної справедливості на психологічне благополуччя займалися наступні науковці: Белл Б. С., Віхманн Д., Раян А. М. [1], Дойч М. [2], Додж Р., Дейлі А., Хайтон Дж., Сандерс Л. [3], Лернер М. Дж., Лернер С. К. [4], МакЛанахан С., Адамс Дж. [5], Мікула Г., Петрі Б., Танцер Н. [6], Ріфф С. Д., Кейс С. Л. [7], Стоун А. А., Шварц Ж. Е., Бродерік Дж. Е., Дітон А. [8].

Вплив соціальної справедливості на психологічне благополуччя може бути значущим і має важливі наслідки для емоційного, психічного та соціального стану індивіда. До ключових аспектів цього впливу можна віднести:

– почуття справедливості та задоволення життям. Індивід, який відчуває, що у суспільстві існує соціальна справедливість, може розвивати позитивне ставлення до свого життя, почуття справедливості сприяє збереженню емоційного комфорту і високого рівня задоволеності життям;

– зниження стресу та тривоги. Високий рівень в суспільстві соціальної справедливості може допомогти зменшити рівень стресу та тривоги, коли індивід вірить, що у нього є рівні можливості на отримання справедливого визнання, це сприяє психологічній стійкості;

– розвиток позитивного самосприйняття. Справедливе ставлення до особистості може позитивно впливати на її самосприйняття. Індивіди, які відчують, що оточення їх поважає та справедливо оцінює, частіше мають позитивне відношення до себе;

– сприяння соціальній взаємодії та відносинам. Відчуття справедливості сприяє покращенню взаємин між людьми та розвитку позитивних соціальних відносин, індивідууми, які відчують справедливість, частіше взаємодіють та співпрацюють з іншими;

– мотивація та залученість. Отримання справедливого визнання може збільшити мотивацію та залученість до професійної та особистої діяльності. Індивіди, які відчують, що їхні зусилля оцінюються справедливо, схильні до більш активної участі та самореалізації.

Враховання аспектів соціальної справедливості в суспільстві сприяє психологічному благополуччю, формуючи позитивний контекст для розвитку особистості та створюючи сприятливі умови для її зростання та самореалізації.

Важливим в контексті теми є дослідження параметрів соціальної справедливості та психологічного благополуччя, яке може включати різноманітні аспекти та показники, а саме:

– сприйняття справедливості: спрямоване на аналіз того, як індивід сприймає розподіл ресурсів, можливостей та визнання в суспільстві як справедливий чи несправедливий. Методи вимірювання: анкетування, інтерв'ювання, експерименти для оцінки відношення до соціальної справедливості.

– рівень соціальної підтримки: вивчення рівня підтримки та взаємодії в суспільстві, яка може виникати внаслідок відчуття справедливості. Методи вимірювання: анкетування, соціометрія;

– емоційне благополуччя: визначення рівня позитивних та негативних емоцій, задоволення життям, загального емоційного стану. Методи вимірювання: шкали самооцінки емоційного стану, інтерв'ювання, щоденники емоцій;

– стресове навантаження: визначення рівня стресу, зумовленого соціальною нерівністю та несправедливістю. Методи вимірювання: анкетування з оцінюванням рівня стресу, фізіологічних показників стресу;

– соціальне включення: вивчення відчуття приналежності та включення особистості до суспільства на основі справедливого ставлення. Методи вимірювання: анкетування щодо соціальних відносин, соціально-психологічні тести;

– самооцінка та самосприйняття: вивчення того, як сприймає себе особистість у контексті соціальної справедливості та взаємодії з іншими. Методи вимірювання: шкали самооцінки, тестування самосприйняття;

– психічне здоров'я: визначення рівня психологічного здоров'я, включаючи виявлення можливих ризиків для розвитку психічних розладів. Методи вимірювання: стандартні тести та анкети для оцінки психічного здоров'я.

Вплив соціальної справедливості на психологічне благополуччя має комплексний характер, тому, що відчуття справедливості в суспільстві важливо для емоційного та психічного стану індивідів. Високий рівень справедливості у розподілі ресурсів сприяє зменшенню стресу, тривоги та підвищує загальний рівень задоволення життям. Високий рівень соціальної справедливості сприяє розвитку позитивного самосприйняття, підтримує соціальні взаємини та сприяє залученню та мотивації до різних сфер діяльності особистості.

Список використаних джерел:

1. Bell B. S., Wiechmann D., Ryan A. M. Consequences of organizational justice expectations in a selection system. *Journal of Applied Psychology*. 2006. Vol. 91. P. 455-466.
2. Deutsch M. Distributive justice: A social psychological perspective. *American Journal of Sociology*. 1987. Vol. 92. Issue 5. P. 1262-1264.
3. Dodge R., Daly A., Huyton J., Sanders L. The challenge of defining wellbeing. *International Journal of Wellbeing*. 2012. № 2 (3). P. 222–235.
4. Lerner M. J., Lerner S. C. The justice motive in social behavior. N. Y., 1981. 78 p.
5. McLanahan S., Adams J. Parenthood and Psychological Well-Being. *Annual Review of Sociology*. 1987. Vol. 13. P. 237–257.
6. Mikula G., Petri B., Tanzer N. What people regard as unjust: types and structures of everyday experiences of injustice. *European Journal of Social Psychology*. 1990. V. 20. P. 133–149.
7. Ryff C. D., Keyes C. L. The structure of psychological well-being revisited. *J Pers Soc Psychol*. 1995. № 69(4). P. 719–727.
8. Stone A. A., Schwartz J. E., Brodericka J. E., Deaton A. A snapshot of the age distribution of psychological well-being in the United States. *Proceeding of the National Academy of Sciences of the United States of America*. 2010. Vol. 107. no. 22. P. 9985–9990.